

PIŠE: VEDRAN BENIĆ

U već tiskanim programima bilo je zapisano da će na prvom koncertu XIII. Ljetnih igara 1962. godine u atriju Kneževa dvora Komornim orkestrom Radiotelevizije Zagreb ravnati Benjamin Britten, a solist biti tenor Peter Pears. No, kao da se potvrdilo vjerovanje o nesretnoj brojci 13! Iako je doputovao i boravio u Dubrovniku, Britten je u zadnji trenutak otkazao nastup, a zamijenio ga je ugledni škotski dirigent Alexander Gibson. Donijelo je to Igrama nenadano veću pozornost svjetskih medija, jer su novine diljem svijeta izvijestile o Brittenovom otkazu zbog bolnoga ramena. Slično se dogodilo i 1956. na VII. Igrama, kada je također u programskom letku već tiskani solistički koncert Brittena i Pearsa u atriju Kneževa dvora u zadnji čas otkazan "because of Britten's sudden, but not serious illness" kako je izvijestio inozemni tisak. Te je godine na Lovrjencu prvi put izvedena Brittenova opera "Lukrecija" pod ravnanjem Mladena Bašića. S istim dirigentom Opera HNK izvela je "Lukreciju" i 1959. Uz ovakvo skraćeno ime, izvorni naziv Brittenove opere "The Rape of Lucretia" tada se "skladnije" prevodio i kao "Otmica Lukrecije".

Svi najavljeni projekti Brittena i Pearsa u Dubrovniku ipak su se ostvarili na obostrano oduševljenje za vrijeme XII. Ljetnih iga-

Igre u mom srcu

BENJAMIN BRITTEN - OTKAZI, NASTUPI I TAJNE SLUŽBE

ra 1961. I tada je povod za njihov dolazak bila "Lukrecija" na Lovrjencu, ponovno u režiji Vlada Habuneka, ali sada pod ravnanjem Borisa Papandopula. Tri dana prije operne premijere, Pears i Britten održali su solistički koncert 28. srpnja 1961. u Kneževom dvoru. U Dubrovniku su zapravo tada proveli petnaestak lijepih dana, družili se s uglednim društvom, među njima i VII. Earlom od Harewooda, prvim rodom britanske kraljice Elizabete II. Grof Harewood, osobnim imenom George Lascelles, bio je operni intendant, a u vrijeme boravaka u Dubrovniku umjetnički direktor uglednoga Festivala u Edinburghu. S Brittenom i Pearsom povezala ga je njegova tadašnja supruga pijanistica Marion Stein, pa se cijelo njihovo društvo redovito moglo vidjeti u gledalištu Igara. Spominjem ih jer će upravo Brittenova i Pearsova druženja s državnim ugled-

Dirigent Boris Papandopulo, Benjamin Britten i nositelji glavnih uloga nakon premijere "Lukrecije", 1962. ARHIV DLJI

nicima biti povodom za veću pozornost britanskih tajnih službi, koje su ih držale pod prismotrom. Otvaranjem tajnih dokumenata koje čuva britanski National Archives pokazalo se da su tajne

službe Ujedinjenoga Kraljevstva više od jednog desetljeća pratile Brittena i Pearsa pod sumnjom da su komunistički aktivisti. Tajni izvidi pokrenuti su nakon što su se i njihova imena našla na popi-

sučelnih ljudi udruge glazbenika za mir - "Musicians' Organisation for Peace" utemeljene 1951. godine, za koju se tvrdilo da je zapravo komunistička subverzija. Na kraju više od deset godina tajnog praćenja, ipak je procijenjeno kako nema dokaza za Pearsovu i Brittenovu zadojenost komunizmom (no evidence...for Communist leanings). Moglo bi se reći da su dobro prošli, jer su bili osumnjčeni "samo" za komunizam, a ne i za homoseksualne sklonosti, jer i to je bilo moguće. Naime, životna veza Brittena i Pearsa je bila javna tajna, a u Velikoj Britaniji u to doba ni državne zasluge nisu amnestirale od krivičnoga progona zbog "protuprirodnog bluda". Jedan drastičan primjer: iako je dešifriranjem kodova nacističke ENIGME znatno ubrzao put pobjedi u Drugom svjetskom ratu, genijalni britanski matematičar Alan Turing bio je 1952. uhićen, osuđen i prisiljen na hormonsku terapiju, što ga je na kraju dovelo do samoubojstva.

Grupnim sudenjima, drastičnim kaznama i javnim sramoćenjem povorke "tubaša" preko Straduna potkraj 1945-ih i početkom 1950-ih, ni Dubrovnik nije baš bio blistavi primjer tolerantnosti po tom pitanju. No, tempora mutantur, pa je upravo dubrovačka agencija ATLAS na svom brodu "Ambasador" 1981. organizirala prvi gay kruzning Jadranom do Dubrovnika u povijesti socijalističke Jugoslavije!